

Матеріали і дослідження
з археології Прикарпаття і Волині.
2012. Вип. 16. С. 555–557.

Віра ГУПАЛО

КОНФЕРЕНЦІЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

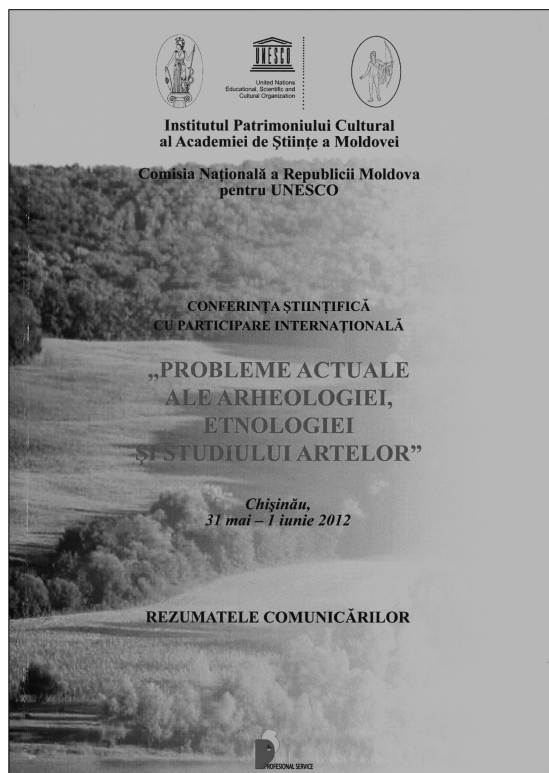

Рис. 1. Титульна сторінка збірки тез конференції.
Fig. 1. Title page of collection of theses of the conference.

Впродовж 31 травня – 1 червня 2012 р. в Інституті Культурної спадщини Академії наук Молдови відбулася щорічна звітна наукова конференція “Актуальні проблеми археології, етнології та мистецтвознавства”, яка проходила у м. Кишиневі. Організаторами конференції стали Академія наук Молдови та Національна комісія Республіки Молдова при ЮНЕСКО. До участі у засіданнях запрошено зарубіжних дослідників з України і Румунії.

У роботі конференції взяло участь понад 100 науковців, які, окрім вищезгаданих установ-організаторів, представляли також Національний музей Археології і історії Молдови (м. Кишинів), Державний Університет (м. Кишинів), Педагогічний університет ім. І. Крянге (м. Кишинів), Інститут історії Держави і права Академії наук Молдови (м. Кишинів), Університет Вища антропологічна школа (м. Кишинів), Національний музей Східних Карпат (м. Св. Георге, Румунія), Інститут археології (м. Бухарест, Румунія), Інститут українознавства НАН України (м. Львів), Державний університет ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці), Рятівну археологічну службу ІА НАН України (м. Львів), Обласну археологічну службу України “Подільська

археологія” (м. Тернопіль), Кримську філію Інституту археології НАН України (м. Симферополь).

Відкриваючи конференцію з вітальним словом виступили директор Інституту культурної спадщини Академії наук Молдови доктор хабілітат Ауреліан Деніле і віце президент Академії наук Молдови доктор хабілітат Маріанна Шлапак.

Роботу конференції побудовано у формі пленарних і секційних засідань. Робочі мови – румунська, російська.

Під час пленарного засідання виголошено доповіді, в яких підведено підсумки багаторічних досліджень: В. Ворнік “Римські впливи у Східних Карпатах в античну добу”, М. Шлапак “Середньовічні оборонні конструкції із страхітливими назвами”, Ю. Мисько “Нові матеріали османського періоду з розкопок на території Хотинської фортеці”, К. Кіобану “Нові дані до іконографічної програми в церкві Всіх Святих в Перхеце”.

Подальші засідання проходили по секціях: “Археологія”, “Етнологія”, “Етнопсихологія, етносоціологія та етністорія звичаєвого права”, “Мистецтвознавство”.

У засіданнях секції “Археологія” взяло участь понад 40 науковців. Доповіді, виголошені на секції “Археологія” репрезентували три крупні хронологічні блоки: передісторія, грецький та римський світ і варварська периферія, середньовіччя та нова доба. Доповідачі представили

матеріали, в яких розглядалися теоретичні проблеми археології і найдавнішої історії, а також зазнайомили з результатами найновіших польових досліджень.

У контексті розвитку праісторичних суспільств порушено питання, пов'язані із формуванням нових технологій і інновацій в обробці каменю доби, особливостями становлення неолітичного господарства, дослідженнями пам'яток та типології артефактів періоду енеоліту, культурних взаємовпливів у добу бронзи-раннього заліза.

Науковці доповідали про варіабельність розвитку кам'яних індустрій раннього періоду верхнього палеоліту пам'яток басейну р. Реут (Л. Коваленко, В. Бурлаку); перехід до відтворюючого господарства і зміну в характері кам'яних індустрій епохи неоліту на прикладі пам'яток Близького Сходу (О. Ларіна) та особливості пізньонеолітичних пам'яток у Пруто-Дністровському регіоні (С. Бодяну, Г. Сирбу); знахідки скарбів та окремих предметів озброєння, знарядь та оздоб періоду енеоліту (В. Дергачов, Є. Сава); динаміку взаємин між культурними спільнотами Північного Причорномор'я і Карпато-Дунайського регіону у 2000–1200 р. до н.е. (В. Каврук), проникнення культурних елементів з нижнього Подунав'я на Кримський півострів в епоху бронзи (Д. Куштан) та взаємозв'язки носіїв висоцької культури з Північним Причорномор'ям на зламі епохи бронзи-раннього заліза (В. Ільчишин); відкриття новогрунтового могильника багатоваликової кераміки поблизу с. Талмаз (С. Попович); розвиток сільського господарства у давнину, а власне – етапи становлення виноробства у Пруто-Дністровському регіоні (Д. Братко і В. Хахеу).

Низку доповідей присвячено вивченню культур гальштатського, латенського та пізньоримського періодів. Тематика виступів порушувала проблеми житлобудування, “латенизації” місцевих культур, поховального обряду та особливостей розвитку мікрорегіонів. Так дослідники повідомили про нові результати вивчення впливів гальштатських культур Карпато-Дунайського регіону на конструктивні особливості жител варварського хинтерланда (О. Левицький і М. Кашуба); відкриття біля м. Пуркар кургану, де здійснено три поховання – два скіфські і одне пізнього кочівника (С. Агульников, С. Попович і Д. Топал) та про аналіз археозоологічного комплексу кургану поблизу гетьського городища Столничень (Т. Арнаут, Р. Кроїтор і І. Чебану). У доповіді, присвяченій кельто-іллїріям і “латинізації” гетто-фракійських культур, В. Хахеу докладно зупинився на двох хвилях впливів, що привели до значних культурних змін у регіоні. Привернули увагу результати досліджень пам'яток у Пруто-Дністровському межиріччі (піднято питання про динаміку надходження і центри виготовлення амфор – Олекс. Левинський), Правобережжі Дністра (знахідки унікальних елементів поясного набору з кола кельтських старожитностей та монет, що наслідували македонські емісії Філіпа II, і можливо, засвідчують існування центру їх виготовлення на теренах між Дунаєм і Дніпром – М. Тельнов) та Північному Причорномор'ї (початки сарматської колонізації – С. Курчатова; організація великих спільних некрополів агломерацій в Ольвії – І. Снитко). На основі дослідження пам'яток доби римських впливів дослідники торкнулися проблем поширення економічних (імпорти) та духовних (християнство) впливів, писемності (В. Ворнік, Л. Чобану). Дискусійним був виступ В. Бігбаєва про застосування аерофотометричних досліджень для виявлення нових археологічних пам'яток.

У серії рефератів, виголошених на другий день роботи конференції, підіймалися питання, що торкалися речових та писемних джерел, особливостей поселенських структур та матеріальної і духовної культури на теренах Молдови і України в період середньовіччя і ранньомодерну добу. Новий підхід до аналізу літописних повідомлень відображено у дослідженнях А. Александрова і Р. Рабіновича, згідно яких зроблено висновки щодо племінного складу населення Давньої Русі.

Низку доповідей присвячено окремим категоріям артефактів. Так на підставі формально-типологічного аналізу колекції наконечників стріл зроблено дискусійну спробу висвітлити міжетнічні впливи і особливо про угорську присутність в Пруто-Дністровському межиріччі в кінці IX – початку XI ст. (С. Чера). Цікавим був огляд сфероконічних посудин на пам'ятках басейну Нижнього Дунаю та інтерпретація їх функціонального призначення, пов'язаного із

містичними практиками суфізма, що у свою чергу є свідченням присутності мусульман у даному районі в XIII–XIV ст. (Є. Ніколає). Привернула увагу доповідь С. Рябцевої про один тип декоративних оздоб для головних уборів XIV ст. – шпильку з завершенням у вигляді пташки, виконаної у стилі філіграні; походження аналогічних предметів на теренах Карпато-Дунайського регіона пов'язується з верхньоволжськими впливами, поширеними після монгольського нашествия. Окреме дослідження присвячено аналізу нумізматичної колекції, яка дає уяву про грошовий обіг на теренах Молдавії у XV ст. (Л. Дергачова).

Проблема вивчення різної категорії пам'яток піднімалась у трьох доповідях. Про нові результати розкопок на території Звенигорода, колишнього стольного міста однойменного князівства Галицької землі повідомлялось у рефераті В. Гупало і Н. Войцещук; на території окольного міста вперше відкрито сліди ремісничого виробництва другої половини XI ст. В результаті дослідження середньовічного горизонту городища Городка Мике простежено житлову забудову і встановлено датування горизонту на XV ст. (О. Мунтяну); під час рятівних робіт відкрито низку споруд і уточнено історичну топографію Кишинєва в районі Старого Ринку, починаючи з XVII ст. (І. Тентюк).

В рамках конференції проведено екскурсію у Старий Орхей, де учасники відвідали краєзнавчий музей, оглянули рештки пізньосередньовічної забудови на території заповідника, про результати розкопок якої заслухали доповідь Т. Нестерової.